

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1914 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Karlbergs kungsgård m. m.

(1:a avd.)

Kungl. Maj:t har i en den 14 maj 1914 avlåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition (nr 75), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

att den nu å Karlbergs kungsgård förlagda krigsskolan må å tid, som framdeles bestämmes, förläggas till Järvafältet,

att den av krigsskolan nu disponerade marken — Karlbergs kungsgård och den därunder lydande s. k. Solnaskogen samt det till krigsskolan upplåtna området av lägenheten Stenbrottet — må — med undantag av de delar därav, vilka med därå befintliga byggnader böra enligt Kungl. Maj:ts beprövande bibehållas för visst ändamål eller som finnas böra överlåtas till statens järnvägar — kronan på det sätt avhändas, att därav kostnadsfritt upplåtas de delar, som enligt en blivande stadsplan erfordras till gator, torg och allmänna platser ävensom angränsande vattenområde, samt att de återstående delarna försäljas i den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer,

att av de inflytande försäljningsmedlen må icke blott gäldas kostnaderna för själva försäljningen och utgifterna för ordnandet av gator, torg och allmänna platser utan även tagas i anspråk dels 1,275,000 kronor för vissa i statsrådsprotokollet närmare angivna markförvärv till Järvafältet dels ock det belopp, som framdeles kan av riksdagen beviljas till uppförande av nytt etablissemang för krigsskolan,

att återstående försäljningsmedel må, sedan 43,250 kronor tillgodoförts domänfonden, ingå till lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål, samt

att, i mån av behov, de medel, som erfordras till gäldande av kostnaderna för nämnda markförvärv till Järvafältet, högst 1,275,000 kronor, ävensom till bestridande av kostnaderna för ordnande av gator, torg och allmänna platser, må efter Kungl. Maj:ts beprövande av statskontoret förskjutas av tillgängliga medel.

Beträffande den i ärendet lämnade utredningen får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Utskottets
yttrande.

I samma mån som Stockholms stads bebyggande fortskrider till Karlbergssområdenas omedelbara närhet erhålla dessa områden såsom byggnadsplatser ett så betydande värde, att det utan tvivel kommer att framstå såsom alltmer oförenligt med god ekonomi att fortfarande använda större delen av desamma till övningsfält. Detta övningsfält torde också, därest byggnadsverksamheten utsträcker omedelbart intill desamma och ytterligare mark tages i anspråk därifrån för statens järnvägars räkning, efter hand bliva allt för knappt för krigsskolans behov. Helt säkert komme det därför i en snar framtid att befinnas nödvändigt att förflytta krigsskolan från Karlberg; och finner utskottet det vara förestavat av klokt förutseende att redan nu vidtaga förberedande åtgärder för en annan förläggning av densamma. Emot förslaget att framdeles förlägga krigsskolan inom Järvafältet har utskottet icke haft något att erinra.

Beträffande den framtida användningen av de områden, som för närvarande disponeras av krigsskolan, böra dessa givetvis till ojämförligt största delen avses för försäljning, och får utskottet därför i princip tillstyrka det av Kungl. Maj:t i sådant avseende begärda medgivandet. Emellertid anser utskottet angeläget, att icke blott — såsom jämväl Kungl. Maj:t synes hava avsett — det historiskt intressanta slottet kvarstannar i statens ägo, utan även att åtminstone någon del av parken norr om slottet bibehålles såsom sådan. Då dessutom enligt Kungl. Maj:ts förslag vissa andra områden böra undantagas från försäljning dels för att användas till gator och öppna platser, dels ock för att överlåtas till statens järnvägar, har utskottet ansett, att, innan riksdagen närmare beslutar i ämnet, ett mera detaljerat förslag bör framläggas, i fråga om vilka områden skola undantagas från försäljning, därvid jämväl torde böra angivas den ungefärliga ordningsföljd, i vilken försäljning av de olika områdena anses böra företagas.

Med det ifrågasatta inköpet av egendomen Säby samt gårdarna Knista, Hög och Väsby avses i främsta rummet att vinna möjlighet att på Järvafältet utföra alla de skjutningar med fältartilleriets truppförband, som äro erforderliga. De föreslagna markförvärven hava jämväl ställts i samband därmed, att krigsskolan kommer att inkräkta på Järvafältets nuvarande område, sedan den blivit förlagd till den därför avsedda platsen och fått ett exercisfält för sin räkning reserverat.

Utskottet har funnit det välbetänkt, att redan nu göra de ifrågasatta egendomsköpen, men förutsätter utskottet, att i detta liksom i andra fall, där övningsfält hava en särdeles stor omfattning, vissa delar av övningsfältet komma att, i den mån det är möjligt utan åsidosättande av det militära ändamålet, användas på ekonomiskt fördelaktigt sätt, särskilt genom upplåtande för jordbruk.

På grund av det nu anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. medgiva,

a) att den nu å Karlbergs kungsgård förlagda krigsskolan må å tid, som framdeles bestämmes, förläggas till Järvafältet;

b) att den av krigsskolan nu disponerade marken — Karlbergs kungsgård och den därunder lydande s. k. Solnaskogen samt det till krigsskolan upplåtna området av lägenheten Stenbrottet — må, i den ordning och med de undantag, som framdeles varda av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda, försäljas;

c) att av de inflytande försäljningsmedlen må tagas i anspråk dels 1,275,000 kronor för i statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden den 14 maj 1914 angivna markförvärv till Järvafältet, dels ock det belopp, som framdeles kan av riksdagen beviljas till uppförande av nytt etablissemang för krigsskolan samt återstoden disponeras huvudsakligen för lantförsvarets behov, på sätt av Kungl. Maj:t och riksdagen framdeles bestämmes;

d) att, i mån av behov, de medel, som erfordras till gäldande av kostnaderna för nämnda markförvärv, högst 1,275,000 kronor, må efter Kungl. Maj:ts beprövande av statskontoret förskjutas av tillgängliga medel;

- II. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga en så vitt möjligt fullständig plan för den framtida användningen av de av krigsskolan disponerade områdena, upptagande ej mindre uppgift å de delar av desamma som skola från försäljning undantagas, än även den ungefärliga ordningsföljd, i vilken försäljningen av de olika områdena är avsedd att äga rum.

Stockholm den 12 juni 1914.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *H. F. Lamm*, greve *Ph. O. L. Klingspor*, *O. M. Strömberg*, *A. N. Hahn*, *A. C. Lindblad*, *A. Åström*, *J. Nilsson*, *A. W. Lindh*, *J. L. Widell* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *N. E. Lindberg*, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *A. P. Gustafsson* i Örebro, *A. Anderson* i Råstock, *H. Lemke*, *J. Andersson* i Stårte, *S. E. Andersson* i Hägelåkra och *S. Bengtsson* i Norup.

Reservationer

av herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg och *A. Anderson* i Råstock, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Ehuru utskottet noggsamt beaktat, att i den mån som Stockholms stads bebyggande fortskrider till Karlbergsområdenas omedelbara närhet, dessa områden erhålla ett så betydande värde, att det måste anses oförenligt med god ekonomi att allt framgent använda större delen av desamma till övningsfält och att följaktligen frågan om ett bättre tillgodogörande av Karlbergs kungsgårds ekonomiska möjligheter snart nog torde böra av statsmakterna slutgiltigt ordnas, anser dock utskottet, att

med beslut i sådant hänseende lämpligen bör anstå tills efter utredning visats, dels, vilka områden av kungsgården som fortfarande böra av staten uteslutande disponeras för det ena eller andra ändamålet, dels ock, huruvida ej annan upplåtelseform än försäljning kunde visa sig vara i ekonomiskt och socialt avseende lika, eller mera fördelaktigt.

Frågan om krigsskolans förflyttning från Karlberg till plats å Järvafältet torde ej heller, enligt vad som synes framgå av statsrådsprotokollet, vara av beskaffenhet att kräva omedelbart avgörande, och synes det kunna ifrågasättas, att även härvidlag en utredning vidtoges ej mindre angående den för krigsskolans förläggning lämpligaste platsen än även för erhållande av en mera preciserad och överskådlig plan för den ifrågasatta förflyttningen.

I fråga om inköp av de i förevarande proposition omnämnda egendomarne, har utskottet icke kunnat undgå att fästa sin uppmärksamhet vid, att det så kallade Järvafältet redan nu utgör ett så betydande område (enligt uppgift omkring 7,000 tunnland) att för den föreslagna stora utökningen av fältet bort förebringas synnerligen starka skäl.

Av vad i propositionen anförts för påvisande av nödvändigheten av att förvärva de ifrågavarande stora områdena har utskottet emellertid icke känt sig övertygat, och särskilt har utskottet fäst sig vid den tvekan med vilken vederbörande besvarat frågan huruvida *alla* artilleriets strids- och skjutövningar kunde efter nu ifrågasatta utvidgning bedrivas å Järvafältet.

Då utskottet dessutom inhämtat, att redan nu vissa ganska krävande artilleriskjutövningar kunna å Järvafältet utföras, och då, såsom av utredningen i statsrådsprotokollet framgår, en stor del av skjutningarne å långa distanser, även *efter* nu begärda högst avsevärda utvidgning av Järvafältet alltfort måste bedrivas vid Marma skjutfält, samt nuvarande områden vid Järva böra vara för andra slags övningar fullt tillräckliga, synes det utskottet obehövt att nu inköpa egendomarne ifråga.

Utskottet vill dessutom framhålla det nationalekonomiska intresset av att icke *mera* av landets uppodlade jord, än som är absolut ofrånkomligt, utlägges till militära övningsfält, då ju all hittills vunnen erfarenhet torde hava ådagalagt, att den avkastning som öppen jord lämnar, sedan den upplåtits till övningsfält är synnerligen ringa.

På grund av det nu anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 75, i skrivelse till Kungl. Maj:t au-

Statsutskottets utlåtande Nr 10.

hålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga dels förslag å den plats å Järvafältet som må befinnas lämpligast för förläggning av krigsskolan, samt plan för den ifrågasatta förflyttningen, dels ock en så vitt möjligt fullständig plan för den framtida användningen av de av krigsskolan nu disponerade områdena.»

av herr *N. E. Lindberg.*
